

تأثیر عزت نفس و ویژگی های فردی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی

لیلا شرفی^۱، معصومه تقی بیگی^۲، امیر حسین علی بیگی^۳

۱- کارشناس ارشد ترویج و آموزش کشاورزی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشکده ی کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه

۲- دانشجوی دکتری آموزش کشاورزی، دانشگاه کشاورزی و منابع طبیعی رامین خوزستان

۳- دانشیار و عضو هیأت علمی پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشکده ی کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه.

چکیده

از این جهت که عزت نفس یکی از مؤثرترین عامل ها در پیشرفت تحصیلی می باشد، این پژوهش به بررسی تأثیر سطوح عزت نفس و ویژگی های فردی در پیشرفت تحصیلی دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی پرداخت. پرسشنامه ی استاندارد کوپراسمیت به منظور سنجش عزت نفس این دانشجویان مورد استفاده قرار گرفت. روش پژوهش توصیفی- پیمایشی است و جامعه ی آماری آن شامل ۹۵۰ تن از دانشجویان روزانه و شبانه ی مقطع کارشناسی بودند، که بر اساس جدول مورگان از بین آنان ۲۴۵ تن به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. نتیجه ی حاصل از تحلیل رگرسیون بیانگر این موضوع بود که: جنس، عزت نفس خانوادگی، عزت نفس اجتماعی، رشته تحصیلی و عزت نفس تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی موثر بودند که این ۵ متغیر حدود ۷۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته (پیشرفت تحصیلی) را تبیین نموده اند. هم چنین بین عزت نفس دانشجویان دختر و پسر تفاوت معناداری مشاهده شد، بین تحصیلات والدین، شغل والدین، محل زندگی دانشجویان و پیشرفت تحصیلی آنان رابطه ی معناداری وجود نداشت و سنجش شاخص های عزت نفس نشان داد که میانگین عزت نفس خانوادگی، اجتماعی و تحصیلی دانشجویان به ترتیب برابر ۴/۲۷، ۴/۳۶ و ۴/۵۱ است که هر سه شاخص از حد متوسط بالاتر می باشند (میزان استاندارد برابر ۸). هم چنین عزت نفس عمومی دانشجویان برابر ۱۶/۳۱ (بیشینه ۲۶) و عزت نفس کلی نیز برابر ۲۹/۳ (بیشینه ۵۰) می باشد که میزان این دو نوع عزت نفس نیز در دانشجویان از حد متوسط بالاتر می باشد.

کلید واژه ها: عزت نفس اجتماعی، عزت نفس تحصیلی، اعتماد به نفس، پیشرفت تحصیلی، افت تحصیلی.

نویسنده ی مسئول: معصومه تقی بیگی

رایانامه: Resina2011@gmail.com

دریافت: ۱۳۹۳/۹/۲؛ پذیرش: ۱۳۹۴/۳/۵

مقدمه

مهم ترین وظیفه نظام آموزشی، آماده ساختن دانشجویان برای کسب دانش، مهارت های شناختی و شغلی برای ورود به اجتماع است. اما افت تحصیلی دانشجویان به عنوان یکی از چالش های عمده در کیفیت مراکز نظام آموزش عالی کشور به شمار می آید. ترک تحصیل، اخراج یا توقف در تحصیل از نظر هزینه های آموزشی هر ساله رقم زیادی به آموزش عالی در کشورهای جهان ضرر وارد می کنند که آثار و پیامدهای ناگوار فردی و اجتماعی فراوانی به وجود خواهد آورد، در کشور ما نیز این امر از مهم ترین چالش های کنونی نظام آموزشی است و هر ساله ده ها میلیارد ریال از بودجه ی کشور را به هدر می دهد و نیروهای بالقوه و سرمایه های جامعه که همان نیروی انسانی است بی ثمر می ماند (سلملیان و همکاران، ۱۳۹۳). پیشرفت تحصیلی دانشجویان، در کسب موفقیت های آینده آنان اهمیت به سزایی داشته و کم توجهی به این مقوله اساسی و در پی آن افت تحصیلی، موجب کاهش سطح علمی و کارایی دانشجویان در جامعه خواهد شد (زمانی و همکاران، ۱۳۸۲).

بنابراین، شناسایی عامل های مؤثر بر موفقیت تحصیلی دانشجویان و توجه به آنها، گامی به سوی توسعه ی پایدار می باشد (صفدری ده چشمه و همکاران، ۱۳۸۳). عزت نفس و ارزیابی مثبت از خود، از اساسی ترین عامل های تأثیرگذار در پیشرفت تحصیلی دانشجویان می باشد.

دانشجویان برای این که بتوانند از بیشترین ظرفیت ذهنی و توانمندی های بالقوه خود بهره مند شوند باید عزت نفس داشته باشند. به نظر می رسد که دو مقوله ی پیشرفت تحصیلی و عزت نفس با یکدیگر در ارتباط باشند. یعنی داشتن عزت نفس موجب پیشرفت تحصیلی می شود، زیرا که خودباوری و تلقی مثبت از خویشتن در یادگیری و ایجاد انگیزش برای تحصیل اثر می گذارد.

بیشتر صاحب نظران داشتن عزت نفس را به عنوان عامل مؤثر و اساسی در سازگاری اجتماعی و پیشرفت تحصیلی افراد می دانند، این باور گسترش یافته و دارای تاریخچه ای طولانی است. کوپراسمیت بر این باور است که احساس عزت نفس در نتیجه ی نیاز مثبت به خود به وجود می آید. به عبارتی منظور از عزت نفس آن است که افراد درباره ی خود چگونه فکری کنند، چقدر خود را شناخته و از عملکردشان

راضی هستند و به ویژه احساس آنان از نظرا اجتماعی و تحصیلی درباره ی خود چگونه است و میزان هماهنگی و نزدیکی خودآرمانی و خود واقعی آنان چقدر است (حسینی و همکاران، ۱۳۸۶). عزت نفس یک جنبه ی مهم در کارکرد یا کنش کلی فرد بوده و با زمینه های دیگری چون سلامت روانی اجتماعی و عملکرد تحصیلی او در ارتباط است.

افرادی که دارای عزت نفس پایین تری هستند، نسبت به آنانی که عزت نفس بالاتری دارند، بیشتر تحت تأثیر رابطه های قانع کننده قرار میگیرند و بیشتر به هم رنگی و هم نوایی در موقعیت های اجتماعی تن در می دهند.

هنگامی که محیط آموزشی، زمینه های مناسب را برای پیشرفت تحصیلی فراهم کند و همین تجربه های موفقیت آمیز در سال های تحصیلی بعدی نیز تکرار شود، نوعی مصونیت در برابر بیماری های روانی برای مدتی نامحدود در فرد ایجاد می شود. چنین فردی خواهد توانست، به سادگی بر فشارها و بحران های زندگی چیره شود (بارانی و همکاران، ۱۳۸۸).

عزت نفس به عنوان یک عامل مؤثر بر پیشرفت تحصیلی در پژوهش های زیادی بررسی شده است، و این امر نشان از اهمیت این موضوع دارد. عامل های دیگری نیز هستند که متاسفانه آن چنان که باید به آنها توجه کافی نشده است، چرا که به طور معمول محققان در پژوهش های خود، تنها تأثیر یک عامل را بر پیشرفت تحصیلی مورد بررسی قرار می دهند، اما باید اذعان داشت که پرداختن به تمام این عامل ها، در عمل کاری بس دشوار است، اما با وجود دشوار بودن، نباید نادیده انگاشته شود، زیرا آینده ی یک جامعه، منوط به داشتن افرادی موفق و کارآمد بوده که توان پیشبرد هدف های جامعه را دارا باشند.

با توجه به آنچه بیان شد، برنامه ریزان آموزشی، لازم است به عامل های مؤثر بر پیشرفت تحصیلی توجه کافی داشته باشند تا بتوانند، برنامه ریزی های مناسبی را برای پیشبرد هدف های آموزشی تدوین و زمینه را برای موفقیت هر چه بیشتر دانشجویان فراهم آورند، چرا که موفقیت و پیشرفت دانشجویان در امر تحصیل، افزون بر پیامدهای اجتماعی و اقتصادی که دارد، خود عامل بالارفتن اعتبار دانشگاهی بوده و دانشجویان موفق تربیت می کند و نظام آموزشی که بتواند نیروی تحصیلکرده، موفق و کارآمد را

تحصیلی دانش آموزان به ترتیب عزت نفس و پس از آن موضوع نظارت اهمیت دارند. پوپ، مک هال و کریهد (۱۳۸۵)، به این نتیجه رسیدند که عزت نفس بالا با عملکرد مناسب تر و موثرتر مرتبط است و عامل اصلی در سازگاری اجتماعی-عاطفی می باشد.

صادقی و همکاران (۱۳۹۲)، نیز در مقایسه عزت نفس دو گروه دانش آموزان موفق و ناموفق دبیرستانی شهرستان اردبیل دریافت که بین عزت نفس دانش آموزان موفق و ناموفق تفاوت معناداری وجود دارد و میزان عزت نفس دانش آموزان ناموفق پسر بیش از دانش آموزان ناموفق دختر است. ولی تفاوت معناداری بین عزت نفس دانش آموزان موفق پسر و دختر وجود ندارد.

به طور کلی دانش آموزان موفق عزت نفس بالاتری نسبت به دانش آموزان ناموفق دارند. تامپسون و انگلیدر (۲۰۰۴)، عزت نفس دختران را بیش از پسران گزارش کرده اند و عامل موفقیت تحصیلی دختران را اعتماد به نفس بیشتر و اضطراب کمتر می دانند. سلماسیان و کاظم نژاد (۱۳۹۳)، در بررسی ۹۰۰ نفر دختر و پسر سال سوم متوسطه شهر مشهد به این نتیجه دست یافت که عزت نفس در مقایسه با مرکز کنترل، ارتباط بیشتری با پیشرفت تحصیلی دارد و این ارتباط در دختران بیشتر از پسران است. هم چنین پسران در مقایسه با دختران، مرکز کنترل درونی تر و عزت نفس بالاتری دارند. در این زمینه نتیجه ی بررسی های پرشمار دیگر نشان می دهد که بین پیشرفت تحصیلی و عزت نفس بالای دانش آموزان رابطه ی معناداری وجود دارد (گروس، ۲۰۰۱ و سوئیتک، ۲۰۰۲). اما پژوهش های (پارتل و هکاران، ۱۹۸۶ و انریچ، ۲۰۰۱)، نشان دادند که بین دو مولفه ی عزت نفس و پیشرفت تحصیلی رابطه ی معناداری وجود ندارد. در مورد ارتباط جنس و پیشرفت تحصیلی، بررسی های (پالمرو و همکاران ۱۹۹۰ و چرچ و همکاران، ۱۹۹۲) تفاوت معناداری را بین پیشرفت تحصیلی در دو جنس زن و مرد نشان نداد. پژوهش (فتحی، ۲۰۰۷) رابطه ی معناداری را بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی نشان داد. ویگینز (۱۹۹۴)، در بررسی خود به این نتیجه دست یافت که دانش آموزان با عزت نفس پایین، شخصیتی غمگین داشته، معاشرتی نبوده، بیشتر تمایل دارند که از الکل و مواد مخدر استفاده کنند، افسرده هستند و پیشرفت تحصیلی کمتری نیز دارند.

وارد جامعه کند، نظامی موفق و کارا خواهد بود. ارتباط بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در بررسی های پرشماری ارزیابی شده است اما این ارتباط به طور دقیق مورد ارزیابی قرار نگرفته است. وجود نتیجه های متفاوت در کنار اهمیت موضوع پیشرفت تحصیلی و اثرگذاری های فرآیندهای نظام آموزشی بر فرد و جامعه لزوم انجام پژوهش های بیشتری را تأیید می کند. بنابراین در این پژوهش به بررسی این موضوع و تأثیری که سطوح عزت نفس بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان می تواند داشته باشد پرداخته شده است.

پیشینه ی تحقیق

غباری بناب و همکاران (۱۳۸۵)، در بررسی خود با عنوان رابطه ی جرات ورزی، عزت نفس با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان تیزهوش و عادی زنجان به این نتیجه رسید که عزت نفس و پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری باهم دارند اما در مورد جنس و پیشرفت تحصیلی تفاوت معناداری بین دو جنس ملاحظه نشد.

پورشافعی (۱۳۷۰)، معتقد است بین میزان عزت نفس دانش آموزان دختر و پسر از نظر آماری تفاوت معناداری وجود ندارد، همچنین میان عزت نفس دانش آموزان و پیشرفت تحصیلی آنان همبستگی مثبت و معناداری وجود دارد و افرادی که عزت نفس بالاتری دارند، از نظر میزان پیشرفت در تحصیل نیز در رتبه بالاتری قرار می گیرند.

مارشال (۱۹۸۱)، در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان، ملاحظه کرد، بین میزان عزت نفس دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معناداری وجود ندارد. اما دانش آموزانی که پیشینه ی مردودی داشته اند عزت نفس کمتری نسبت به دانش آموزانی که پیشینه ی مردودی نداشتند، دارا بودند. فراهنگ پور و همکاران (۱۳۸۹)، در تحقیقی با عنوان رابطه هوش معنوی و عزت نفس با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان به این نتیجه رسیدند که عزت نفس دختران بیش از پسران می باشد اما پیشرفت تحصیلی پسران بیشتر از دختران است.

تد (۱۹۹۸)، در بررسی ارتباط بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر به این نتیجه رسید که عزت نفس و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان تیزهوش بالاتر از دانش آموزان عادی است و نیز برای پیش بینی پیشرفت

دروغ سنج می باشد و ۵۰ گویه آن به چهار خرده مقیاس عزت نفس عمومی، عزت نفس اجتماعی، عزت نفس خانوادگی و عزت نفس تحصیلی تقسیم شده اند که آزمودنی ها می بایست احساس واقعی خود را درباره ی هریک از جمله ها، باگزینہ بلی یاخیر مشخص کند.

روایی و پایایی مقیاس عزت نفس کوپراسمیت به شیوه های معتبر محاسبه شده است. ضریب پایایی این آزمون در مطالعات قبلی ۰/۹۲ بوده است که مقدار معتبری می باشد. برای برآورد روایی پرسشنامه از پانل متخصصان استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از شاخص های آمار توصیفی (فراوانی، میانگین، انحراف معیار)، به دلیل شبه فاصله ای فرض کردن نمره پیشرفت تحصیلی برای بررسی رابطه بین عزت نفس و پیشرفت تحصیلی از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شد، و به منظور بررسی تأثیر ویژگی های فردی بر عزت نفس دانشجویان با آزمون های t، کروسکال والیس و من وایتنی با استفاده از نرم افزار SPSS16 استفاده شد.

بالاخره، برای اندازه گیری پیشرفت تحصیلی هم از شاخص میانگین کل درس استفاده شد.

یافته ها

از ۲۴۵ پرسشنامه کامل شده ۱۸۷ تن (۷۸/۳ درصد) زن و ۵۸ تن (۲۷/۳ درصد) مرد بودند. از لحاظ سنی بیشترین فراوانی مربوط به گروه سنی زیر ۲۰ سال (۸۲ درصد) و کم ترین نیز مربوط به گروه سنی بالاتر از ۳۰ سال (۴ درصد) می باشد، میانگین سنی پاسخگویان ۲۱/۶ سال است. از ۲۴۵ تن پاسخگو، ۲۰۷ تن (۸۴/۵ درصد) مجرد و ۱۵/۱ درصد (۳۷ تن) متأهل بودند و یک تن نیز به این پرسش پاسخ نداده است. از کل پاسخگویان ۹۲/۷ درصد در شهر و ۶/۹ درصد در روستا زندگی می کنند. در ارتباط با میانگین نهایی درس های گذرانده پاسخگویان، ۱۹۰ تن به این گویه پاسخ دادند که میانگین کل پاسخگویان ۱۵/۹۷ می باشد کمینه ی آن ۱۱/۵۰ و بیشینه ی آن ۱۹/۰۷ می باشد. ۱۸۶ تن از پاسخگویان (۷۵/۹ درصد) شغل پدرشان کشاورز و ۱۴/۷ درصد دارای شغل غیرکشاورزی بودند. شغل مادران ۲۲۶ تن (۹۲/۳ درصد) خانه دار و ۶/۵ درصد نیز شاغل بودند و بقیه به این پرسش پاسخ نداده. از لحاظ

او هم چنین در بررسی خود به رابطه ی مستقیم عزت نفس و پیشرفت پی برد. با توجه به بررسی های به عمل آمده در خصوص پیشینه موضوع، میتوان اذعان داشت، پژوهشهایی که تاکنون در زمینه ی عامل های مؤثر از جمله تأثیر عزت نفس بر پیشرفت تحصیلی در ایران و در خارج از کشور انجام شده است، گویای نقش و اهمیت عزت نفس در تبیین پیشرفت تحصیلی است.

براین پایه، در این پژوهش افزون بر تأثیر عزت نفس بر پیشرفت تحصیلی، عامل های مهم دیگری از جمله شغل والدین، سطح تحصیلات آنان، نسبت خانوادگی والدین و دیگر ویژگی های جمعیت شناختی که در تحقیقات گذشته به آن ها چندان اشاره ای نشده بود به عنوان عامل های تأثیرگذار در پیشرفت تحصیلی مورد توجه قرار گرفته است. این تحقیق از آن جهت اهمیت دارد که یکی از عامل های موثر در موفقیت و شکست تحصیلی دانش آموزان و دانشجویان شناخته می شود و تأثیر ویژگی های جمعیت شناختی دیگر مانند شغل والدین، سطح تحصیلات آنان، نسبت خانوادگی والدین بررسی می شود.

از این رو با نتیجه های این تحقیق همه دست اندرکاران امور آموزشی از تأثیر مهم عزت نفس و احساس ارزشمندی بر پیشرفت تحصیلی آگاه می شوند. به این ترتیب، هدف کلی این تحقیق، بررسی تأثیر رویه های عزت نفس و ویژگی های فردی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان دانشگاه رازی می باشد.

روش شناسی

این تحقیق از نظر ماهیت، از نوع پژوهش های کمی است و از نظر میزان کنترل متغیرها از نوع غیرآزمایشی است، از نظر هدف در زمره تحقیقات کاربردی و از جهت روش، توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری شامل همه ی ۹۵۰ تن دانشجویان روزانه و شبانه دوره ی کارشناسی، پردیس کشاورزی دانشگاه رازی کرمانشاه می باشد (N=950) که بر پایه ی جدول مورگان از بین آنان ۲۴۵ نفر دانشجوی روزانه و شبانه به شیوه ی نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. برای گردآوری داده ها از سه نوع ابزار بهره گرفته شد که شامل: پرسشنامه اطلاعات شخصی و تحصیلی، ویژگیهای فردی- خانوادگی- تحصیلی و اجتماعی، مقیاس عزت نفس کوپراسمیت در بردارنده ۵۸ گویه است که ۸ گویه آن

بر پایه جدول ۱، میزان عزت نفس تحصیلی نسبت به دو نوع دیگر در دانشجویان بالاتر می باشد. از لحاظ عزت نفس عمومی بیشینه میزان استاندارد آن معادل ۲۶ می باشد که در ارتباط با دانشجویان میانگین این عزت نفس ۱۶/۳۱ است، که در مورد عزت نفس عمومی نیز می توان این تفسیر را بیان کرد که میزان آن در دانشجویان از حد متوسط بالاتر می باشد. آخرین شاخص عزت نفس کوپر اسمیت، عزت نفس کلی می باشد که بیشینه آن ۵۰ می باشد. اما در مورد دانشجویان دانشگاه رازی میانگین این شاخص در سطح ۲۹/۳ قرار گرفت که باز هم نشان از بالا بودن این شاخص از سطح متوسط دارد.

جدول ۱- آمار توصیفی شاخص های عزت نفس در بین دانشجویان کشاورزی دانشگاه رازی

شاخص	میانگین	انحراف معیار
عزت نفس خانوادگی	۴/۲۷	۱/۷
عزت نفس اجتماعی	۴/۳۶	۱/۴۵
عزت نفس تحصیلی	۴/۵۱	۱/۹۲
عزت نفس عمومی	۱۶/۳۱	۳/۷۳
عزت نفس کلی	۲۹/۳	۶/۵۴
پیشرفت تحصیلی	۱۵/۹۷	۱/۲۲

استاندارد=۸

برای بررسی سهم متغیرهای مستقل در پیش بینی میزان تغییرات متغیر وابسته (پیشرفت تحصیلی) از روش رگرسیون چندگانه استفاده شد. روش گام به گام یکی از شیوه های رگرسیون چندگانه است که با مقایسه تمامی متغیرهای مستقل، متغیری که بیشترین تأثیر را می گذارد وارد معادله رگرسیون می شود. در این تحقیق بررسی نقش عزت نفس و ویژگی های فردی بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان، پنج متغیر وارد معادله شدند (جدول ۲).

میزان سواد پدر ۱۳/۹ درصد بی سواد، ۱۳/۱ درصد (۳۲ تن)، ابتدایی، ۱۲/۷ درصد (۳۱ تن)، سوم دبیرستان ۷۰ تن (۲۸/۶ درصد) دیپلم و ۲۲/۴ درصد کاردانی، و بالاتر بودند. اما سطح سواد مادر، ۲۲/۴ درصد پاسخگویان بی سواد، ۱۸/۸ درصد ابتدایی، ۱۵/۱ درصد (۳۷ تن) سوم دبیرستان ۶۸ تن (۲۷/۸ درصد) دیپلم و ۲۱ تن (۸/۶ درصد) کاردانی و بالاتر بود و سایر دانشجویان نیز به این پرسش پاسخ ندادند. والدین ۶۰ درصد از پاسخگویان نسبت خانوادگی داشته. از نظر شغل مورد علاقه، ۳۰/۲ درصد از پاسخگویان امید بسیار کمی داشتند که شغلی مرتبط با رشته ی خود داشته باشند. اما، ۲۸ تن (۱۱/۴ درصد) در حد متوسط، ۳۲/۲ درصد در حد زیاد و ۳۰ تن (۱۲/۲ درصد) نیز در حد زیادی امیدوار بودند که دارای شغلی مرتبط با رشته شوند.

در ارتباط با این پرسش که در کلاس ترجیح می دهید کدام قسمت کلاس بنشینید: ۷۱ تن (۲۹ درصد) جلو، ۷۶ تن (۳۱ درصد وسط)، ۳ تن (۱۳/۵ درصد) انتهای کلاس را انتخاب کردند و ۶۱ تن (۲۴/۹ درصد) نیز بیان نمودند که فرقی ندارد کدام محل را برای نشستن انتخاب کنند. از لحاظ میزان عزت نفس، میانگین نمره ی پاسخگویان ۵۴/۳ با انحراف معیار آن ۲/۱۸۴ می باشد.

از تجزیه و تحلیل پرسشنامه استاندارد کوپر اسمیت، چندین شاخص عزت نفس استخراج شد که شامل: عزت نفس خانوادگی، اجتماعی، تحصیلی، عمومی و کلی می باشند (جدول ۱).

در زمینه ی عزت نفس خانوادگی، اجتماعی و تحصیلی شاخص استاندارد باید برابر ۸ باشد که در ارتباط با دانشجویان دانشگاه رازی هر سه شاخص از حد متوسط به بالا می باشد (عزت نفس خانوادگی برابر است با ۴/۲۷، عزت نفس اجتماعی برابر است با ۴/۳۶ و عزت نفس تحصیلی برابر است با ۴/۵۱).

جدول ۲- خلاصه رگرسیون متغیرهای مستقل تحقیق بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان

متغیر	B	β	C	Sig
جنس (X_1)	.۱۸۴	.۵۲۱	۷/۸۷۷	.۰۰۰
عزت نفس خانوادگی (X_2)	.۱۸۶	.۴۲۷	۷/۱۴۶	.۰۰۰
عزت نفس اجتماعی (X_3)	.۱۳۴	.۳۶۸	۶/۳۹۲	.۰۰۰
گرایش تحصیلی (X_4)	.۱۱۷	.۳۲۱	۵/۱۷۸	.۰۰۲
عزت نفس تحصیلی (X_5)	.۰۹۳	.۲۱۱	۴/۲۱۷	.۰۰۱
عرض از مبدأ constant	۵/۴۱۸		۵/۷۰۴	.۰۰۰

این پنج متغیر توانایی تبیین ۷۹ درصد ($R^2 = .791$) از تغییرات متغیر پیشرفت تحصیلی را دارا می باشند. هم چنین ضریب همبستگی چندگانه بین متغیرهای مستقل مذکور و متغیر وابسته $R = .878$ می باشد، از بین این متغیرها، جنس بیشترین سهم و عزت نفس تحصیلی کمترین سهم را در پیشرفت تحصیلی دارد (جدول ۳).

جدول ۳- ضرایب متغیرهای وارد شده در معادله رگرسیون

متغیر	R	R^2	R^2_{Ad}	F
جنس (X_1)	.۷۱۲	.۵۳۱	.۴۱۸	۷۴/۰۹۶
عزت نفس خانوادگی (X_2)	.۸۲۵	.۵۲۷	.۵۱۴	۷۲/۱۱۲
عزت نفس اجتماعی (X_3)	.۸۴۶	.۶۲۵	.۶۸۲	۷۶/۳۷۱
گرایش تحصیلی (X_4)	.۸۷۷	.۷۶۲	.۷۵۶	۷۱/۱۷۹
عزت نفس تحصیلی (X_5)	.۸۶۲	.۸۱۴	.۷۹۱	۶۷/۴۱۳

با توجه به ضرایب جدول بالا معادله خط رگرسیون بر اساس ضرایب استاندارد نشده به صورت زیر است.
 $Y = 5.418 + 0.184X_1 + 0.186X_2 + 0.134X_3 + 0.117X_4 + 0.093X_5$
 همچنین معادله ی رگرسیون بر اساس ضرایب های استاندارد شده نیز عبارتست از:

به منظور بررسی تأثیر جنس، تأهل و شغل والدین بر عزت نفس دانشجویان از آزمون t استفاده شد که نتایج در جدول ۳ نشان داده شده اند.

جدول ۴- تأثیر جنس، تأهل و شغل والدین بر عزت نفس دانشجویان کشاورزی

متغیر	سطح	Sig	t
جنس	زن / مرد	.۰۰۰**	۴/۰۶۲
تأهل	مجرد / متأهل	.۰۲۵۱	۱/۳۲۷
شغل پدر	کشاورز / غیرکشاورز	.۰۱۸۴	۳/۰۱۱
شغل مادر	خانه دار / شاغل	.۰۴۴۱	۸/۵۰۰

همان گونه که دیده می شود تنها متغیر جنس بر عزت نفس دانشجویان مورد مطالعه تأثیر معناداری در سطح ۹۹ درصد داشت ($P=0/000$ و $t=4/062$) به منظور بررسی تأثیر سطح تحصیلات والدین، نسبت فامیلی والدین و محل سکونت دانشجویان بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان از آزمون کروسکال والیس استفاده شد. نتایج آزمون نشان دادند که هیچ یک از متغیرهای مستقل مزبور بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأثیر معنی دار نداشت.

جدول ۵- ارتباط متغیرهای مستقل با پیشرفت تحصیلی

متغیر مستقل	سطح	میانگین رتبه	سطح معنی داری	نوع آزمون	X^2
تحصیلات مادر	بی سواد	۱۰۰/۵۰	.۰۶۶۱	کروسکال والیس	۲/۴۰۶
	ابتدایی	۸۸/۵۹			
	سیکل	۹۰/۷۶			
	دیپلم	۸۷/۰۶			
تحصیلات پدر	کاردانی و بالاتر	۴۹/۹۲	.۰۱۵۳	کروسکال والیس	۶/۶۹۰
	بی سواد	۸۹/۹۶			
	ابتدایی	۸۳/۷۱			
	سیکل	۱۰۱/۷۱			

ادامه جدول ۵

			۹۳/۳۷	-دیپلم -کاردانی و بالاتر	
			۹۰/۰۰		
۳۴۱۸	من وایتنی	۰/۷۳۲	۸۹/۷۵	بلی خیر	نسبت خانوادگی والدین
			۸۷/۰۲		
۱۰۲۹/۵۰۰	من وایتنی	۰/۳۳۴	۸۷/۳۹	-شهری -روستایی	محل سکونت
			۱۰۰/۳۷		

بحث و نتیجه گیری

نفس کوپر ۵۰ می باشد) بدین معنا که دانشجویان مورد بررسی دارای عزت نفس متوسطی می باشند و لازم است در تقویت عزت نفس آنان توجه شود.

در ارتباط با تأثیر ویژگی های فردی بر عزت نفس و پیشرفت تحصیلی که تاکنون بررسی های اندکی صورت گرفته است. نتایج نشان می دهند که بین هیچ کدام از متغیرهای وضعیت تأهل، شغل والدین، تحصیلات والدین و پیشرفت تحصیلی دانشجویان رابطه ی معناداری وجود ندارد، همچنین عزت نفس دانشجویان شهری و روستایی تفاوتی نداشت. تجزیه داده ها نشان داد که دانشجویان روستایی در مقایسه با دانشجویان شهری امید بیشتری دارند که شغلی مرتبط با رشته ی خود پیدا کنند.

در مورد این پرسش که آیا بین محل نشستن در کلاس درس و عزت نفس تفاوت معناداری وجود دارد یا خیر نتایج بررسی رابطه ی معناداری را نشان نداد. مقایسه ی میانگین ها گویای آن است که دانشجویانی که در ردیف جلو هستند، اعتماد به نفس بیشتری دارند. همچنین عزت نفس دانشجویان با داشتن یا نداشتن نسبت خانوادگی والدین رابطه ی معناداری را نشان نداد. پس، نمی توان داوری کرد که دانشجویانی که والدین آنان دارای نسبت خانوادگی هستند یا برعکس عزت نفس بالاتری دارند.

نتایج بررسی گویای آن است که باید به محیط تحصیلی و اجتماعی دانشجویان کشاورزی توجه بیشتری شود و زمینه ی رضایت دانشجویان از این محیط ها بهتر فراهم شود. با توجه به رابطه ی عزت نفس و پیشرفت تحصیلی، تشویق دانشجویان به اظهار نظر در جمع می تواند راهکارهایی در جهت تقویت عزت نفس و در نتیجه پیشرفت تحصیلی آنان باشد. از آنجایی که جنس متغیر تأثیرگذاری بر پیشرفت

در این پژوهش به بررسی تأثیر رویه های گوناگون عزت نفس از جمله اجتماعی، خانوادگی، تحصیلی، عمومی و ویژگی های فردی بر پیشرفت تحصیلی پرداخته شد، بدین منظور از رگرسیون چندگانه به روش گام به گام استفاده شد، نتایج گویای آنند که از بین متغیرهای مستقل وارد شده به معادله، متغیرهای جنس، عزت نفس خانوادگی، اجتماعی، گرایش تحصیلی و عزت نفس تحصیلی بر پیشرفت تحصیلی تأثیر بیشتری دارند به طوری که این پنج متغیر توانستند ۷۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته ی پیشرفت تحصیلی را تبیین نمایند. در این زمینه نتایج بررسیهای غباری بناب (۱۳۸۵)، پورشافی (۱۳۷۰)، نیز گویای آن است که عزت نفس بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان تأثیر مثبت دارد و با افزایش و بالابردن عزت نفس در دانشجویان می توان به موفقیت تحصیلی آنان نیز کمک کرد. به منظور بررسی اختلاف بین عزت نفس دانشجویان دختر و پسر از آزمون t استفاده شد که نتایج این آزمون نیز تفاوت معناداری را بین عزت نفس دختران و پسران نشان داد و مقایسه ی میانگین ها نیز گویای آن است که عزت نفس دختران بیش از پسران بود.

اما، بررسی های (فرج الهی و فیروزفر، ۱۳۸۱)، در این زمینه نتیجه ی این پژوهش را تأیید نمی کند. آنان به این نتیجه رسیدند که بین عزت نفس دختران و پسران تفاوت معناداری وجود ندارد، شاید این اختلاف نتیجه را بتوان به تفاوت بین جامعه های مورد بررسی دو گروه نسبت داد که بررسی های پیشین بر دانش آموزان دبیرستانی بوده و این پژوهش بر دانشجویان کشاورزی صورت گرفته است. میانگین عزت نفس دانشجویان ۲۹/۳ بود (بیشینه ی عزت

تحصیلی می باشد و در این مطالعه دانشجویان پسر از عزت نفس بالاتری برخوردار بودند زمینه هایی نیز جهت تقویت عزت نفس در دانشجویان دختر فراهم گردد که تقویت عزت نفس می تواند در پیشرفت تحصیلی آنها نیز تأثیرگذار باشد. تلاش شود تا با برخورد مطلوب و مناسب، اعتماد به نفس و

منبع ها

پوپ، آ، مک لوهان و کریهید. (۱۳۸۵). "افزایش احترام به خود در کودکان و نوجوانان" ترجمه، تجلی، پ. تهران: انتشارات رشد.

-پور شافعی، ع (۱۳۷۰). "بررسی منبع کنترل و ارتباط آن با پیشرفت تحصیلی در دانشجویان پرستاری"، اسرار، مجله ی دانشکده ی علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی سبزوار، سال نهم، شماره ی ۳، پاییز. صص ۱۶۵-۱۴۴

بارانی، ش. ف.، درویشی، الف، اعظمی، ک، زرافشانی، (۱۳۸۸). "بررسی روند پیشرفت تحصیلی دانشجویان ترویج و آموزش کشاورزی دانشگاه رازی و عوامل مؤثر بر آن". سومین کنگره علوم ترویج و آموزش کشاورزی. صص ۱۷۵-۱۹۸

صفدری ده چشمه، ف. (۱۳۸۶). "عوامل مؤثر در پیشرفت تحصیلی دانشجویان از نظر دانشجویان و اساتید دانشکده ی پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد در سال ۱۳۸۳"، مجله ی دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد، دوره ی نهم، شماره ی ۳، پاییز، صص ۷۱-۷۷.

غباری بناب، ب. م.، حجازی، (۱۳۸۶)، "رابطه ی جرئت و رزی، عزت نفس با پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان تیزهوش و عادی" فصلنامه پژوهش در حیطه ی کودکان استثنایی، سال ۷، شماره ۳، ۲۲۹-۳۰۳.

فراهنگ پور، ف. خدیوی، الف. ادیب، ی. (۱۳۸۹). "رابطه ی هوش معنوی و عزت نفس با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان" فصلنامه زن و مطالعات خانواده، سال ۳، شماره ۹، صص ۱۱۹-۹۷.

فرج اللهی، م. الف، فیروزفر (۱۳۸۶). "مقایسه ی پیشرفت تحصیلی پذیرفته شدگان دوره های کارشناسی ارشد فراگیر با پذیرفته شدگان همان مقطع از طریق آزمون سراسری دانشگاه پیام نور"، (www.sid.ir).

حسینی، م. دژکام، م. وژ، میرلاشاری، (۱۳۸۶). "همبستگی عزت نفس و پیشرفت تحصیلی در دانشجویان توانبخشی دانشگاه علوم بهزیستی و توان بخشی تهران". مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی / بهار و تابستان ۱۳۸۶، (۱)۷، ۱۳۷.

زمانی، غ. م.، امیری اردکانی (۱۳۸۲). "موفقیت تحصیلی از دید فرهیختگان کشاورزی"، مجله ی علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز، دوره ی بیستم، شماره ی اول (پیاپی ۳۹)، تابستان، صص ۹۴-۱۰۹.

صادقی، م. ف. مولوی، پ. صمدزاده، م. شهباز زادگان، ب. یوسفی کامل. (۱۳۹۲). "عوامل فردی و محیطی مؤثر بر پیشرفت تحصیلی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل". مجله سلامت و مراقبت، ۱۵ (۳). صص ۳۸ تا ۴۷.

سلملیان، ز. الف، کاظم نژاد (۱۳۹۳). "همبستگی عزت نفس با موفقیت تحصیلی در دانشجویان". مجله پرستاری و مامایی جامع نگر، سال ۲۴، شماره ۷۱، بهار ۹۳، صص ۴۷-۴۰.

Anrich F.A(2001). "The impact of learning disabilities and giftedness on the self-esteem of student". Dissertation Abstracts International Section A: Humanities & social sciences, 59, 152 4-1530.

Bartell, N. P & Reynolds, W (1986). "Depression and self-esteem in academically gifted and non-gifted children": A comparison study. Journal of School Psychology, 24, 55- 61.

Church, A. T & katigbak, M.S (1992). "The cultural context of academic motives comparison of Filipino and American college student". Journal of Cross – Cultural Psychology, 23, 40 – 58.

- Fathi, H. (2007). A Study on the Relationship between self-esteem and academic Achievement of Iranian students. Thesis for MA in education, Sains Malaysia university
- Gross, M.(2001). "Ability grouping, self – esteem, and the gifted: A study of optical illusions and optimal environments". National Research Symposium on TalentDevelopment, AZ, us: Great potential press, Inc, 59 -88.
- Marshall, P.; keltner, A & Marshall, w(1981) "Anxiety reduction, assertive training, and enactment of consequences": A comparative treatment study in the modification of nonassertion and social fear. Behavior Modification, 5, 85-102.
- Palermou, B & Nikelly, A (1990). "Assertiveness in women: Theory and Psychiatriki", 1, 302-307.
- Swiatek, M.A (2002). "A decade of longitudinal research on academic acceleration through the study of mathematically Precocious youth". Roeper Review, 24, 141-144.
- Tad.K (1998). "study of communication and the amount of learning Self Care skills in young adults 11 to 15 years old boy infected with To paralysis brain in the center of welfare children and young adults in –(Ms Thesis)" : College of. Nursing science University Welfare Organization and we create Tehran.
- Thompson, T. and CH. Ungerlider. (2004). Students Achieve better in Single sex Schools, Researchers for the Canadian Center for Knowledge, Single sex schooling-final Report November, [http://www. Cmec..](http://www.Cmec..)
- viglins, D (1994). "The reliability and validity of the cooper smith self-esteem inventory for a sample of Filipino high School girls; Educational & Psychological measurement", 40, 251-254.

The Impact of Self-Esteem and Personal Characteristics on Educational Improvement of Razi University Agriculture Students

Lila sharafi¹ , Masoumeh taghibaygi² , Amirhossein Alibaygi³

1- M.Sc. student, Agricultural Extension and Education, Razi, University

2- PhD student Agricultural Education ,Agriculture and Natural Resources University of Ramin in Khuzesta

3- Associate Professor, Department of Agricultural Extension & Education, Razi University, Iran n

Abstract

Since self- esteem is one the most effect factors affecting educational improvement. The aim of this survey was to study the effects of self-esteem and personal characteristics on educational improvement of students studying Agriculture at Razi University. Copper Smith standard questionnaire was used to measure student's self-esteem. The design of the study was descriptive- survey. The subjects of the study were 245 students selected randomly among 950 day and night students studying at B.C level. The method of sampling was Morgan's Table. The result of regression analysis showed that: sex, family self -esteem, social self- esteem, educational improvement. These 5 variables have affected the dependant variable (educational improvement) about 0/79, and there was a significant difference between the girls and boys, self- esteem. There was no significant relationship between parent's education, parent's jobs, their place of living and their educational improvement. Measuring indices of self -esteem showed that the average's of student's family social and educational self-esteem were respectively 4.51, 4.36 and 4.27. All these indices were above the average level(The standard level is 8). Student's general self-esteem was 16.31(maximum equals 26) and overall self- esteem was 29.3(maximum equals 50). These two indices measures were above the average level

Index Terms: Social self-respect, Educational self-respect, Self reliance, Educational improvement, Education failure.

Corresponding Author: M. Taghibaygi

Email: Resina2011@gmail.com

Received: 23/11/2014 ; **Accepted:** 26/5/2015